

colònia mercantil grega. En excavar per sota les restes de la casa romana s'han trobat altres restes d'humils habitacions ibèriques iguals a les dels poblats coneguts de la costa catalana. Aquest barri, en el seu estrat romà, degué construir-se vers el segle i a. de J. C. En el tros conegut fins ara, que és una petita part del perímetre voltat per les muralles de basament de pedra i part alta de formigó, es construïren cases molt amples, una de les quals és la que hem estudiat i que ocupa una superfície d'uns vuit-cents metres quadrats. Té la planta típica de les cases de tipus hellenístic, amb atri i peristil. Els paviments més antics són d'*opus signinum*, i els mosaics conservats, senzills, però alguns amb *emblemae* de tipus alexandrí, són posteriors. El peristil apareix voltat d'un criptopòrtic cobert amb bigues posades horitzontals. Si cerquem paral·lels d'aquest tipus de casa en trobem d'extraordinàriament semblants a Pompeia, de la qual sabem la destrucció el segle i. Pompeia és una ciutat amb grans influències hellèniques; això explica la seva similitud amb Empúries, de rel igualment grega. Per tal de fer aquestes semblances visibles, el comunicant mostra plantes i fotografies d'Empúries i de cases pompeianes de les quals escolleix per a l'examen la casa anomenada de Menandre dins el recinte urbà i la coneguda amb el nom de *villa dei Misteri* en l'àrea suburbana. El problema que es planteja a Empúries és el de la conservació d'aquestes restes, ja que, o cal resignar-se a llur desaparició, o bé restaurar-les tan completament que quedin cobertes. En aquest cas les cases de Pompeia poden servir de guia. Actualment s'estan fent proves en vistes a la restauració.

Intervenien els Srs. J. PUIG I CADAFALCH (exposa alguns antecedents de la primera època de l'excavació d'aquesta casa i manté el criteri de fer una consolidació que permeti de conservar les restes descobertes), J. VILASECA (en tota restauració que es faci caldria deixar clarament destriada la part autèntica de la part restaurada) i F. DURAN I CAÑAMERAS (parallelisme amb una villa romana de Maó). — R. ALBERT I LLAURÓ, Secretari.

20 desembre 1950: Llengua i Literatura. — Presideix el Sr. R. ARAMON I SERRA.

El PRESIDENT fa l'elogi d'Emili Vallès, Membre de la Societat, mort el dia 26 de novembre.

El Sr. JOSEP M. DE CASACUBERTA exposa la seva comunicació sobre *Poesies juvenívoles de Jacint Verdaguer*, l'objecte de la qual és presentar a la Societat unes mostres d'aquells escrits i dels comentaris que han d'acompanyar-los en l'edició que el comunicant en prepara. Els quatre textos escollits són d'assumpte històric. Un d'ells, *Al héroe montanyés En Joseph Manso*, havia estat publicat en el volum dels Jocs Florals de l'any 1865, però no figura en cap dels reculls, parcials ni generals, de composicions de l'autor. Dels altres, que corresponen sens dubte al darrer període (anys 1867 a 70) del cicle juvenívol de la producció verdagueriana, només se'n conserven esborranys, i són rigorosament inèdits; el comunicant els designa amb els títols *La Morta-Viva*, *Bac de Roda* i *Roca Guinarda*. Com a introducció a la lectura i el comentari d'aquestes peces, el Sr. Casacuberta exposa les característiques i la cronologia del conreu del gènere històric per En Verdaguer durant la seva juvenesa, així com la ideologia i els sentiments patriòtics que solen inspirar aquest conreu. Adverteix també que alguns dels escrits verdaguerians fins ara inconneguts o molt poc coneguts posseeixen un real mèrit intrínsec, però que són de bon tros més nombrosos els d'escassa o nulla vàlua literària. Àdhuc aquests — afegeix — ofereixen gairebé sempre un interès per a l'estudi de la figura del gran poeta, adés perquè aclareixen

fets o aspectes de la seva vida, adés per referir-se a temes no alludits enlloc més dins la seva vasta producció, adés encara per llur utilitat per a explicar-nos la gènesi d'altres composicions seves. — A.-M. BADIA I MARGARIT, Secretari.

17 gener 1951: Història. — Presideix el Sr. R. ARAMON I SERRA.

El PRESIDENT presenta un exemplar de la primera part de l'obra *Els diplomes carolingis a Catalunya* del Sr. Ramon d'Abadal i de Vinyals, editada recentment per l'Institut.

El Sr. RAMON GUBERN I DOMÈNECH presenta unes *Notes sobre la redacció de la Crònica de Pere el Cerimoniós*.¹ Dóna a conèixer dos documents inèdits, que decanten altra vegada cap al rei Pere l'atribució d'una part important de la seva Crònica. La primera carta és escrita a Tortosa el primer d'abril de 1371, i amb ella el rei demana a Bernat Descoll el punt en què era interrompuda la redacció en els quaderns que aquest tenia, per tal de fer-la continuar; com que no hi ha cap indicació que En Descoll hi hagués treballat, almenys de la manera preponderant en què ho va fer després, el comunicant creu més aviat que devia guardar el manuscrit tal com conservava altres objectes cars al rei, a l'Arxiu de les portes ferrades del Palau de Barcelona. La segona carta és datada el 3 d'abril de 1373, i se'n desprèn que el rei dedicava unes hores a fer avançar la Crònica, amb l'ajut de diversos col·laboradors, entre els quals figura un tal Arnau Torrelles. El Sr. Gubern dóna algunes referències biogràfiques d'aquest nou personatge. El text de la Crònica confirma aquesta notícia: des de la meitat del capítol segon al començament del quart, la redacció té una gran unitat, tant pel tema com perquè presenta molts documents intercalats. El comunicant comenta després el conegut document de 1375 que conté les instruccions a Bernat Descoll, i la possible data de la revisió que el rei va fer de diversos passatges de la Crònica; finalment parla dels trossos que devia redactar En Descoll, i explica la seva grisor per la prudència que devia desplegar per tal de poder mantenir-se, com ho féu durant trenta anys, en un dels primers llocs de l'administració del reialme.

Intervenien el PRESIDENT (felicitava el comunicant, que ha fet avui una brillant entrada al nostre món acadèmic, i subratlla l'interès actual per a l'estudi de les cròniques catalanes, de les quals anuncia diverses properes edicions, tant per part de l'Institut com de les Editorials Barcino i Selecta), i els Srs. M. COLL I ALENTORN (sobre el mecanisme de revisió de la Crònica del Cerimoniós i la participació d'En Descoll) i J. AINAUD. — JOAN MERCADER, Secretari.

24 gener 1951: Llengua i Literatura. — Presideix el Sr. R. ARAMON I SERRA.

El Sr. PERE BOHIGAS exposa *Tres notes sobre la poesia catalana del segle XV*. Dóna breument idea de l'obra de Francesc de la Via, Andreu Febrer, Joan Basset, Pròxita, Jordi de Sant Jordi, Ausiàs March, Lluís de Vilarrasa, Lleonard de Sors i Pere Torroella, poetes presos en consideració, i examina en llurs poemes els dos temes de l'actitud davant la dona i de la tristesa amorosa i la manera d'exemplificar. La veneració envers la dama no és incompatible amb l'atac brutal que sol anar adreçat contra una dona determinada. El culte a la dama — diu — ordinàriament no troba correspondència; d'ací la tristesa amorosa, tema molt important de la poesia dels trobadors, així com de la de Pròxita, Jordi de Sant Jordi i Andreu Fe-

1. Aquesta comunicació ha estat publicada, amb algunes ampliacions, als «Estudis Romànics», II (1949-50), 135-148.